

Отже, під мотивом кримінального правопорушення необхідно розуміти результат складного мотиваційного процесу, що формується під впливом синтезу суб'єктивних (внутрішні установки, інтереси тощо) та об'єктивних факторів (соціальне середовище, конкретні ситуації тощо), який протікає у свідомості суб'єкта та є внутрішнім спонуканням до вчинення злочину або кримінального правопорушення. Мотив є самостійною факультативною ознакою складу кримінального правопорушення, яка тісно пов'язана із метою та має вагоме міжгалузеве значення. Встановлення мотиву кримінального правопорушення як умовної причини повністю корелюється із принципом верховенства права.

1. Орлов Ю. В. Мотив як ознака суб'єктивної сторони складу злочину: сутність та питання доцільності законодавчого закріплення. *Право і безпека*. 2011. № 4 (41). С. 116–120.

2. Шаблистий В. В. Лебідь, рак та щука у кримінальному праві України або відношення законодавця та правозастовника до суб'єктивної сторони складу злочину. *Кримінально-правові та кримінологічні заходи протидії злочинності: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 13 листоп. 2015 р.)* Одеса: Одес. держ. ун-т внутр. справ, 2015. С. 183–184.

Лариса НАЛИВАЙКО

проректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна),
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

Анатолій КОРШУН

голова Третього апеляційного адміністративного суду,
доцент кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна),
доктор філософії в галузі права

ІНФОРМАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ СУДУ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

З давніх часів суди покликані реалізовувати правосуддя, встановлювати і підтримувати атмосферу законності та правопорядку, виступати арбітром між державою і особистістю. Нині в Україні відбувається трансформація судової системи, проводиться безпрецедентна кадрова політика, уперше на такому високому рівні до цих процесів залучаються інститути громадянського

суспільства. Ефективність та дієвість функціонування органів судової влади ґрунтується на довірі та взаємодії з інститутами громадянського суспільства. Ступінь цієї довіри визначається якістю виконання покладених на неї завдань щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Домогтися справедливого судочинства, повернути до вітчизняного правосуддя довіру людей в сучасному інформаційному суспільстві неможливо без належного інформаційного забезпечення.

Судова практика держав зі сталими демократичними традиціями свідчить, що одним із найважливіших елементів механізму формування авторитету судової влади є незалежні та об'єктивні засоби масової інформації. Однак система інформаційного забезпечення діяльності судової влади в Україні в даний час не відповідає необхідним вимогам. У цілому ряді випадків суди, зокрема їх головні посадові особи – судді, позбавлені можливості публічно відстоювати свої права, що робить саму судову систему вразливою і певною мірою залежною від інтересів як окремих політичних груп, так і конкретних приватних осіб. Великої шкоди авторитету судів наносять некомпетентні, тенденційні публікації окремих засобів масової інформації, заангажовані виступи або авторські узагальнення, що містять неперевірені дані та ображають суддів.

Питання вдосконалення діяльності судової влади, у тому числі, в частині вироблення інформаційної політики судової влади, частково досліджувалися такими авторами, як: К. Бабенко, Д. Баронін, Л. Беррета, Ч. Браун, М. Вільгушинський, В. Городовенко, С. Денисюк, Л. Джеймс, П. Каблак, М. Кобилянський, О. Красовська, М. Лашкіна, М. Логунова, В. Малярєнко, Л. Москвич, О. Овсяннікова, В. Петренко, С. Прилуцький, А. Селіванов, В. Співак, Г. Шварц та ін. Однак в Україні й нині складнощі в проведенні судової реформи, окремі питання утвердження насправді незалежного і самостійного правосуддя не знаходять адекватного відображення не тільки в суспільній свідомості і засобах масової інформації, а й у вітчизняних наукових дослідженнях, де проблематиці взаємодії суду та ЗМІ в аспекті реалізації принципу гласності і відкритості діяльності органів судової влади приділяється незаслужено мало уваги.

Громадянське суспільство заснувало суди для захисту публічних інтересів, а також інтересів окремих громадян, і цілком природно, що воно має право соціального контролю над тим, що відбувається в судах. Цей контроль може стати ефективним, якщо судова влада буде відкритою для спостереження, тобто прозорою (транспарентною) [1, с. 174]. Інформаційна політика у сфері судочинства не є новим явищем у процесі державобудівництва незалежної України, проте з огляду на низку чинників залишається на сьогодні чітко не визначеною, без належного наукового обґрунтування та правового забезпечення. Між тим, проведення ефективної судової реформи, зокрема при активній участі інститутів громадянського суспільства, без установлення правових і процедурних параметрів

інформаційно-правової політики виявляється проблематичним, особливо зважаючи на її магістральні цілі: створення справедливого суду, підвищення рівня ефективності судочинства в країні, а також відкритості судової влади для учасників судових процесів та українського суспільства, яке традиційно виявляє підвищений інтерес до діяльності суду. При цьому участь інститутів громадянського суспільства у виробленні інформаційної політики суду є однією з форм громадського контролю, оптимізаційно-функціональна роль якого, за думкою А. Буханевича, зводиться до інтеграції структур громадянського суспільства в напрямі творення та реалізації публічної політики держави і відповідно до інтересів громадськості [2, с. 4].

Стратегічне планування первинних заходів із поліпшення інформаційної політики вітчизняних судів є запорукою досягнення загальних принципів правосуддя. За слушною думкою Л. Москвич, доцільно передбачити в арсеналі комунікативного менеджменту судової влади методику інформаційного аудиту як аналізу масиву ЗМІ (включаючи Інтернет) з метою виявлення представленості суду в інформаційному просторі й коригування відповідно до цілей судової системи інформаційної стратегії [3, с. 290]. Комплекс заходів, завдань, програм, установок, спрямованих на врегулювання інформаційно-правових відносин між судом та іншими учасниками інформаційного суспільства, насамперед ЗМІ, обумовлені здійсненням правосуддя і виконанням інших покладених на судову владу завдань. При цьому підсумком реалізації такого комплексу правових засобів та установок має стати продуктивна і коректна взаємодія суду та ЗМІ при відправленні правосуддя, що призведе до підвищення рівня довіри громадян до судової системи, вирішення конфліктних ситуацій виключно правовими засобами. Основним інститутом громадянського суспільства, який виступає визначальним елементом, двигуном інформаційної політики суду, є ЗМІ [4].

Основоположним принципом державної інформаційної політики у сфері судочинства має стати відкритий, у межах закону, доступ громадян до судових сервісних послуг, гласний характер судового провадження. І суд, і преса існують в одному із громадянським суспільством середовищі, діють відповідно до однакових законів. ЗМІ є одним із інститутів громадянського суспільства, що покликаний забезпечувати: свободу думки і слова, право публічно виражати свої думки, відстоювати власну громадянську позицію [5, с. 1]. Маючи різну природу і виконуючи різні функції, суд та ЗМІ, безперечно, реалізують єдину мету: служіння демократичним цінностям, розбудова правових механізмів взаємокорисної взаємодії людини та державного апарату.

Україна на сучасному етапі свого розвитку знаходиться на шляху побудови сильної, авторитетної в суспільстві, стабільної судової влади, яка в даний час не має належних інформаційно-комунікативних підрозділів. Одночасно важливий розвиток й інститутів громадянського суспільства,

оскільки в європейських демократичних країнах, країнах ЄС та Південної Америки, вони традиційно відіграють роль громадських контролерів, які постійно перебувають на стражі дотримання законності в діяльності суду. Громадський контроль в цьому ракурсі переважно є опосередкованим, зважаючи на традиційну зацікавленість громадян до суду, соціальну важливість цього інституту для цивілізованих суспільних відносин [6]. Сучасне становище та взаємини засобів масової інформації та судової влади в Україні не відповідають потребам суспільства, яке все частіше прагне не читати історії із життя окремих суддів, аналізувати їх фінансовий стан, а отримувати якісні судові сервісні послуги із використанням високих технологій. За пострадянською інерцією, суди в незалежній Україні слабо протистоять порушенням прав громадян, повсякденному поширенню правового нігілізму, а у своїй діяльності часто самі допускають правопорушення, в тому числі і по відношенню один до одного. Для виходу з цієї ситуації судам потрібна зміна відношення до української громадськості, відхід від опозиційності суспільству, закритості, замкнутості, перехід до конструктивної взаємодії з громадянським суспільством. Зростання організації громадянського суспільства в Україні пояснюється не тільки становленням приватної власності і ринкової економіки, а й демократизацією суспільно-політичного життя в країні, активізацією її євроінтеграційних прагнень.

Таким чином, необхідність вдосконалення інформаційного забезпечення діяльності судів та органів суддівського самоврядування розглядається як найважливіший аспект судової реформи, завданням якого є підвищення авторитету судової влади і престижу професії судді, поширення серед загалу ідей правосуддя, створення сприятливої суспільної думки про корисність судової системи. Постановка питання про необхідність взаємодії органів судової влади та засобів масової інформації в контексті становлення громадянського суспільства в Україні, пошук ефективних способів підвищення авторитету судової влади за допомогою використання можливостей засобів масової інформації є актуальним завданням для сучасної правової науки, що вимагає: а) вирішення комплексу наукових проблем, пов'язаних із підвищенням авторитету судової влади через реалізацію основ інформаційної політики; б) вивчення правової та процесуальної специфіки взаємодії органів судової влади та засобів масової інформації; в) обґрунтування напрямків і способів підвищення ефективності взаємодії судів та засобів масової інформації в контексті становлення громадянського суспільства в Україні з метою зміцнення авторитету судової влади. Цілями взаємодії судових органів та засобів масової інформації можна вважати створення умов і можливостей для участі в установлених законом межах суб'єктів та інститутів громадянського суспільства у діяльності органів судової влади, в діяльності суду, що полягає насамперед у забезпеченні прав і законних інтересів людини та громадянина. Предметом взаємодії суду та ЗМІ в Україні є забезпечення дотримання Конституції і

законодавства, загальновизнаних принципів і норм міжнародного права з метою захисту прав і свобод людини та громадянина, законності та правопорядку, боротьби зі злочинністю, вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, становлення громадянського суспільства.

1. Овсяннікова О. Етичні проблеми взаємодії судової влади та засобів масової інформації. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 1. С. 174–184.

2. Буханевич А. І. Публічний контроль за діяльністю органів державної влади: теоретико-методологічний аналіз: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. Київ, 2011. 20 с.

3. Москвич Л. М. Проблеми підвищення ефективності судової системи: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2011. 485 с.

4. Коршун А. Взаємодія органів судової влади та засобів масової інформації в Україні: теоретико-правовий аналіз. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2018. Sv. 5. Vyd. 1. С. 224–229.

5. Погоріла Л. П. Недержавні засоби масової інформації як інститут громадянського суспільства (теоретико-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 20 с.

6. Nalyvaiko L., Oreshkova A. Mass Media as Actors of Public Control over the Activities of Judicial Authorities. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 47. С. 16–24.

Олександр СИДОРОВ

проректор Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат економічних наук,
Заслужений економіст України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

З метою формування ефективної системи безпеки персоналу на підприємствах всіх форм власності, потрібно з'ясувати, що означає дефініція «система».

Систему можна пояснити як сукупність елементів, які знаходяться у визначених відношеннях один з одним і з середовищем¹. Визначення дефініції «система» дає можливість зробити висновок про те, що система безпеки персоналу – це ключовий елемент системи безпеки підприємства в цілому, а також це система, яка складається із множини елементів.

Функціонування системи задається її структурою, яка повністю визначає спосіб функціонування. Відносно замкнута система з конкретною структурою функціонує однозначно. З іншого боку, функціонування не визначає структуру однозначно, тому що одна і та ж функція може бути реалізована різними структурами.

¹ <https://7promeniv.com.ua/naukovi-doslidzhennia-v/metodolohichni-pidkhody/71-systemnyi-pidkhid/14-liudvih-fon-bertalanfi-zahalna-teoriia-system.html>.